

Değerli İstinye Ailesi,
Sayın Okurlarımız,

KADAM Bülteni'nin 39. sayısında ele aldığımız konuların başında yapay zekâ (YZ) ve kamu diplomasisi gelmektedir. Kamu diplomasisi alanındaki son akademik araştırmalarda sıkça yer verilen YZ algoritmaları üzerinden yürütülen kamu diplomasisi faaliyetleri, alanı nasıl bir geleceğin beklediğine ilişkin önemli işaretler vermektedir. YZ tabanlı propaganda ve sahte (deepfake) içerikler ile sosyal medyanın bu maksatla manipüle edilmesi, önemli bir güvenlik sorunu hâline gelmiştir. Dijital çağın getirdiği bu karmaşık dönüşüm, hem uluslararası ilişkilerde güven zeminini sarsmakta hem de devletlerin yumuşak güç kapasitelerini yeniden tanımlamalarını zorunlu kılmaktadır. Bilginin hızla yayıldığı ve algıların dijital araçlarla şekillendirildiği bu yeni düzlemde, stratejik bir yaklaşımla hareket etmek yalnızca teknik bir gereklilik değil, aynı zamanda ulusal egemenliğin korunması adına hayati bir sorumluluktur.

Bu yıl 8-9 Temmuz tarihlerinde Ankara'da yapılacak olan NATO Zirvesi, diplomaside giderek daha aktif roller üstlenen Türkiye'nin büyük önem verdiği bir organizasyondur. Kırk dört NATO ülkesinin liderlerinin Ankara'da toplanacağı Zirve'nin önemi, bölgemizde ve Karadeniz'in kuzeyinde devam eden sıcak çatışmaların yaşandığı bir döneme denk gelmesi nedeniyle daha da artmaktadır. Ayrıca son dönemde Amerika Birleşik Devletleri'nin Avrupa'daki NATO üyelerine karşı takındığı olumsuz tavrın, Zirve'nin temel tartışma başlıkları arasında yer alacağı anlaşılmaktadır. Türkiye'nin bu zirveye ev sahipliği yapması, hiç kuşkusuz, diplomasisinin görünürlüğü açısından da özel bir önem taşımaktadır.

Bir diğer konumuz ise iklim değişikliği ve yeşil kamu diplomasisidir. Bu yıl Antalya'da yapılacak olan COP31 İklim Zirvesi kapsamında, ev sahibi Türkiye'nin bu alanda kamu diplomasisine yansıyan anlatılarına değindik. Türkiye'nin son yıllarda çevre sorunlarına verdiği önemin kayda değer göstergelerinden biri olan "Sıfır Atık Projesi", uluslararası arenada gördüğü kabul ve itibar sayesinde kamu diplomasisinin önemli unsurlarından biri hâline gelmiştir.

Bu sayımızdaki Akademik Perspektif bölümünde ise ortak Türk diaspora diplomasisi vizyonuna ilişkin görüşlerimizi sunduk. Vatanlarından başka ülkelere göç ederek kuşaklar boyunca yerleşik hâle gelen ve diaspora oluşumu tanımına uygun nitelikler kazanan toplulukların, ana vatanlarıyla olan ilişkilerinde kamu diplomasisi bağlamında nasıl bir rol üstlendiklerine değindik. Şematik bir anlatımla, ortak Türk kamu diplomasisine ilişkin vizyon anlayışımızı ortaya koymaya çalıştık.

Saygılarımızla, iyi okumalar dileriz.
KADAM Yönetim Kurulu

YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA KAMU DİPLOMASİSİ

Son birkaç yıldır yapay zekâ (YZ), günlük hayatımıza olduğu kadar bilime, siyasete ve diplomasiye de aynı ölçüde nüfuz etmiştir. Kamu diplomasisi, tabiatıyla bu hızlı ve heyecan verici gelişmenin dışında kalamazdı. Henüz oldukça yeni bir alan olan YZ uygulamalarında ortaya çıkan imkânlardan nasıl yararlanılacağına ilişkin tartışmalar devam ederken, YZ algoritmaları üzerinden oluşturulan anlatılar ve muhatapların ikna süreçleri kamu diplomasisi araştırmalarında önemli bir yer tutmaya başlamıştır. Bilimin özünde bulunan yeniliklerden yararlanma güdüsü burada da kendini göstermektedir. Ancak böylesine yeni bir alanda kesin öngörülerde bulunmanın güçlüğü kuşkusuz ortadadır.

YZ yöntemleriyle kamu diplomasisi, geleneksel olarak bir devletin belirli araçlar aracılığıyla yabancı kamuoylarını etkileme çabalarını ifade etmektedir. İletişim, kültür, eğitim, değişim programları, medya ve uluslararası yayıncılık alanlarında kullanıldığı takdirde YZ ile büyük veriden de yararlanmak suretiyle çok daha hızlı ve etkin sonuçlar almak mümkün olmaktadır. YZ destekli kamu diplomasisi, stratejik iletişim, büyük veri, öngörülü iletişim, duygu analizi ve dijitalleştirilmiş etki operasyonlarının birbiriyle etkileşimini hızlandırmaktadır.

Ancak içerik üretimi, uygulamalar ve geri bildirim döngüsü insan denetimi olmaksızın gerçekleştirildiği takdirde birtakım etik sorunların ortaya çıkması kaçınılmazdır. YZ ile üretilen içerik doğru olsa bile, bunun sunuluş biçimi hedef kamuoyunun algı ve yargı yetisini olumsuz etkiliyorsa, bunun etik açıdan sorgulanması gerekmektedir. Bilgi üretiminde yapısal adaletsizliğe neden olması hâlinde ise meşruiyet sorunu da ortaya çıkacaktır.

YZ çağında kamu diplomasisinin etik açıdan sorgulanmaması; şeffaflık, hesap verebilirlik, ikna ve algı yönetimi arasındaki hassas dengenin muhafazası ve farklı anlatılara hoşgörülü yaklaşım ile mümkün olacaktır. Mesele, kamu diplomasisinin barış odaklı bir etkileşim aracı olma özelliğini koruması ve YZ algoritmalarının hegemonik etkisi altına girmesinin önlenmesidir. Ancak bu alanda bundan böyle yapılacak bilimsel araştırmalarda algoritmik anlatı ve itibar güvenliği gibi konular bağlamında farklı sonuçlarla da karşılaşılacağı düşünülmektedir.

NATO ZİRVESİ ANKARA'DA

Ankara, 7-8 Temmuz 2026 tarihlerinde NATO Zirvesi'ne ev sahipliği yapacaktır. İçinde bulunulan bölgede sıcak çatışmaların devam ettiği bir dönemde, bölgesel bir güç hâline gelmiş olan ve NATO'nun ikinci büyük ordusuna sahip Türkiye'nin bu zirveye ev sahipliği yapması, hiç kuşkusuz gözlerin ülkemize çevrilmesine yol açacaktır. 74 yıldır üyesi olduğu NATO'da Türkiye'nin güçlü ordusu ve istikrarlı dış politikasıyla ayrı bir yer işgal ettiği önemli bir gerçektir. Bugüne kadar çeşitli konularda NATO müttefikleriyle anlaşmazlıklar yaşamış olsa da, Batı güvenliği açısından Türkiye'nin vazgeçilmez bir konumda olduğu tüm gözlemciler tarafından kabul edilmektedir.

NATO Zirvesi münasebetiyle Ankara Etimesgut Havaalanı VIP havaalanı olarak yeniden düzenlenmiştir.

Ankara’da yapılacak NATO Zirvesi, Türkiye’nin önemli jeopolitik konumu, artan millî gücü ve bunu destekleyen unsurlardan biri olan hızla gelişen savunma sanayisinin uluslararası planda mercek altına alınmasını sağlayacaktır. NATO içinde ABD’nin Avrupalı üye devletlere karşı, son dönemde yaşanan çatışmalar bağlamında takındığı sert tavrın da ele alınacağı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda Türkiye’nin artan öneminin vurgulanacağı öne sürülmektedir. Sonuç olarak, Türkiye’nin bu organizasyondaki başarısı itibarını daha da artıracaktır. NATO Zirvesi’ne bu açıdan bakmakta yarar vardır.

COP 31 İKLİM ZİRVESİ

İklim değişikliği, günümüzde küresel sorunlar arasında en ciddi olanlardan biridir. İklim değişikliği ile mücadele konusunda uluslararası planda birçok etkinlik gerçekleştirilmektedir. COP31, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferanslarının 31’incisidir. Bu önemli etkinlik, bu yıl kasım ayında Antalya’da düzenlenecektir. Zirvede dünya liderleri, uzmanlar ve sivil toplum temsilcileri, iklim değişikliği ile mücadele ve sürdürülebilir bir gelecek için alınacak tedbirleri tartışacaktır.

Türkiye, iklim değışikliğı ve çevrenin korunması alanında son yıllarda attığı kararlı adımlarla uluslararası arenada dikkat çeken bir aktör konumuna gelmiştir. Antalya’da gerçekleştirilecek bu zirve, Türkiye’nin bu alandaki kararlılığını tüm dünyaya bir kez daha ortaya koyacak stratejik bir platform olma özelliğı taşımaktadır. Zirve kapsamında ele alınacak karbon emisyonlarının azaltılması, yenilenebilir enerji kaynaklarına geçiş ve yeşil finansman gibi kritik başlıklar, küresel ısınmanın etkilerini hafifletmek adına somut çözüm önerilerinin geliştirilmesine olanak tanıyacaktır. Ayrıca zirve, farklı ülkelerin deneyimlerini paylaşarak iş birliği mekanizmalarını güçlendirmeyi ve ortak bir çevre vizyonu oluşturmayı hedeflemektedir. Bu buluşma, sürdürülebilir bir gelecek inşa etmek adına uluslararası dayanışmanın önemini vurgularken, aynı zamanda çevresel krizlere karşı küresel bir mutabakatın tesis edilmesine de öncülük edecektir.

Türkiye’nin konuya verdiği önemin görünürlüğü açısından önemli bir kamu diplomasisi faaliyeti olarak da değerlendirdiğimiz COP31 İklim Zirvesi hakkında geniş bilgi için lütfen aşağıdaki bağlantıyı ziyaret ediniz:

<https://cop.sifiratikvakfi.org/>

AKADEMİK PERSPEKTİF

TÜRK DÜNYASININ ORTAK DİASPORA DİPLOMASİSİ VİZYONU

20.yüzyılın sonuna yaklaşırken dünyanın beklemediğı şekilde ansızın varlığını sonlandıran Sovyetler Birliğı’nin emperyal sınırları içinde hapsedilmiş olan Türkistan illeri, bağımsızlıklarına kavuşarak kendi müstakil ulus-devletlerini kurmuşlardır. Böylece Sovyetler Birliğı’nin öncülü olan Rus Çarlığı’nın 19. yüzyıldan itibaren egemenliğı altına aldığı Türk toplulukları nihayet özgürlüklerine kavuşmuşlardır. Esasen uzun süren esaretin ardından bağımsız devlet kurumsallığının yerleşebilmesi için, bu çok boyutlu değışime uyum sağlayabilecek yapısal ve siyasal yenileşme süreçleri yaşanmaya başlamıştır. Bu süreçlerin, zaman içinde ve yeni Türk devletlerinin gelişimleri çerçevesinde başarıyla sonuçlanması beklenmektedir.

Türkiye'nin sınırları dışında yaklaşık 7,5 milyon kişilik bir vatandaş ve soydaş varlığı mevcuttur. Yeni Türk devletlerinin de, özellikle Sovyetler Birliği'nin dağılmasından önce Avrupa ve Amerika'ya sığınanlar başta olmak üzere, dünyanın çeşitli bölgelerine göç etmiş vatandaşları bulunmaktadır. Bu göçmenlerin sayısı, bağımsızlıklarını kazandıktan sonra daha da artmıştır. Elimizde bu gruplara ilişkin güvenilir istatistiki veriler bulunmamaktadır. Bununla birlikte, bütün olarak Türk dünyasının kendi ülkelerinin sınırları dışında yerleşik olarak yaşayan önemli büyüklükte bir diaspora potansiyeline sahip olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Türk dünyasının, özellikle Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) ile kurumsal bir altyapıya kavuşmaya başlaması, gözlerin bu diasporaya çevrilmesine yol açmıştır. Türkiye'den 1960'lı yıllarda başlayan iş gücü göçünün zaman içinde vatandaşlarımızın geçici göçmenlikten diasporalaşmaya evrilmesiyle, özellikle Batı Avrupa ülkelerinde toplumsal yaşamın hemen her alanında temsil edilen güçlü bir Türk varlığı ortaya çıkmıştır. Türkiye çıkışlı Türkler, bulundukları ülkelerde birlikte yaşadıkları Türkiye dışı kökenli Türk topluluklarıyla yakın ilişkiler ve iş birlikleri kurmaya gayret etmektedirler.

Ancak bu gayretlerin henüz yeterli derecede sonuç vermediği görülmektedir. Bu durumun sebepleri arasında, eylem birliği yapması beklenen "müşterek Türk diasporası" kavramının henüz genel kabul görmemiş olması; dolayısıyla kuramsal altyapı ve stratejik planlama konusunda kararlı adımların yeterince atılmamış bulunması öne çıkmaktadır. Mevzi faaliyetler, ihtiyaca cevap verecek nitelikte değildir. Stratejik yaklaşımlarla diaspora örgütlenmesinin güçlendirilmesi ve stratejik kamu diplomasisi araçları vasıtasıyla dünyaya "Türk gerçeğinin" vurgulanması gerekmektedir. Yapılanma girişimlerinin en uygun zemini TDT bünyesinde oluşturulmalıdır. Mevcut yapılanma, bu amaç doğrultusunda önemli imkânlar sunmaktadır. Böylece ortak bir vizyon çerçevesinde Türk dünyasının küresel ve bölgesel ölçekte imajı, itibarı ve etkinliği artacaktır.

Bu maksatla öncelikle siyasi iradenin oluşması ve gerekli örgütlenme mimarisinin bu temelde inşa edilmesi önem kazanmaktadır. Müşterek yapılar aracılığıyla belirlenmiş ortak hedeflere yönelmek ancak bu şekilde mümkün olacaktır. Bu suretle Türk medeniyet anlayışının dünyaya yaptığı ve gelecekte yapacağı katkılar üzerinden bölgesel ve küresel ölçekte güçlü bir kamu diplomasisi omurgası oluşturulabilecektir. Bu amaçlara hizmet etmek üzere kuramsal altyapının güçlendirilmesi ve uygun yöntemlerin belirlenmesi amacıyla, akademinin ve sivil toplumun da katkısıyla yeni bir yapılanmaya gidilmesi elzem görülmektedir.

Türk dünyasının ortak diaspora diplomasisi vizyonunun temel amacı, Türk dünyasına mensup halkların yurt dışında yaşayan birey ve topluluklarını yalnızca göçmen nüfus olarak değil; kültürel temsil, ekonomik iş birliği, bilgi transferi, kamu diplomasisi ve uluslararası etki üretiminin stratejik aktörleri olarak konumlandırmaktır. Bu amaca hizmet etmek üzere Türk dünyasının farklı coğrafyalara yayılmış diaspora topluluklarının ortak tarih, kültür, dil ve medeniyet mirası etrafında buluşturularak, yaşadıkları ülkelerde barışa, refaha, kültürel çeşitliliğe ve uluslararası iş birliğine katkı sağlayan küresel bir etki ağına dönüştürülmesi hedeflenmelidir.

Bu çerçevede ortaya çıkan bazı sorunlara yönelik ortak yaklaşımlar da geliştirilmelidir. Kimlik meselesi bunlardan biridir. Ortak kimlik temelinde birleşmenin yanında, yaşadıkları ülkelerin bir parçası olabilmeleri için o ülkelere de bağlılık duyulması gerekmektedir. Çoklu aidiyet, ana vatan sınırları dışında yerleşik topluluklar için kaçınılmazdır. Ev sahibi toplumlar da diasporalardan yeni vatanlarına sadakat bağıyla bağlanmalarını beklemektedir. Bu noktada stratejik bir denge kurularak hem kökenlere duyulan derin bağlılığın korunması hem de içinde yaşanılan toplumun bir parçası olma sorumluluğunun eş güdümlü bir şekilde yürütülmesi büyük önem taşımaktadır. Bu çift yönlü aidiyet bilinci, yalnızca bireylerin sosyal uyumunu güçlendirmekle kalmayıp aynı zamanda kültürel zenginliklerin bir köprü vazifesi görmesini sağlayarak toplumsal huzura ve uluslararası ilişkilerin sağlıklı gelişimine de doğrudan katkıda bulunmaktadır.

Diaspora bireylerinin hem yaşadıkları ülkelere hem de köken ülkelerine aidiyetleri doğal kabul edilmelidir. Amaç, çifte sadakat üretmek değil, çoklu kimliklerin uyumlu biçimde gelişmesini desteklemektir. Bununla birlikte asıl mesele, Türk Devletleri Teşkilatı'na mensup devletlerin vatandaşları ile başka devletlerde azınlık statüsünde yaşayan Türk topluluklarının ortak Türk diasporası anlayışı çerçevesinde bir araya getirilmesidir. Burada ifade edilen ortak çatı, kesinlikle merkezi bir yapılanma anlamına gelmemekte; aksine küresel ağlar temelinde işleyen esnek ve çok katmanlı bir iş birliği modelini ifade etmektedir. Yapay zekâ, dijital platformlar ve sosyal medya araçları diaspora ağlarının koordinasyonunda etkin biçimde kullanılmalıdır. Ortak Türk diaspora vizyonunun nihai amacı, Türk dünyasının sahip olduğu tüm değerlerin görünürlüğünü artırmak ve ortak dil, kültür ile ekonomik çıkarlar temelinde diaspora mensuplarının da faydalanacağı ortak bir değer alanı oluşturmaktır.

Stratejinin önemli hedeflerini şöyle sınıflandırmak mümkündür:

1. Ortak Türk Dünyası Diaspora Kimliği oluşturulması
2. Küresel Türk Dünyası Diaspora Ağının kurulması.
3. Kültürel Temsil Kapasitesini güçlendirilmesi.
4. Epistemik Diaspora Oluşumuna Katkı ve Bilgi Transferinin sağlanması.
5. İtibar ve Algı Yönetimi

Bu amaçlara ulaşılması için uygun paydaşlarla eşgüdümü sağlayan, faaliyetlerin planlanmasını ve icrasını destekleyen bir yapılanma modeli üzerinde çalışılmalıdır. Türkiye’nin 1960’lı yıllarda başlayan Avrupa’ya yönelik iş gücü g, yaklaşık 65 yıl sonra Türklerin yerleşik olarak yaşadıkları ülkelerin toplumlarında giderek daha etkin roller üstlenmeleri ve saygın konumlar elde etmeleriyle yeni bir aşamaya ulaşmıştır. Bu elverişli durum, zgn bir kamu diplomasisi mimarisi, güçlü bir kurumsal altyapı ve her şeyden önce kararlı bir siyasi irade sayesinde gelecekte çok daha farklı noktalara gelinebileceğine işaret etmektedir.

Konuya ilişkin bir sonraki yazımızda öncelikli hedef kitleler, kurumsal altyapının oluşum biçimi ile kısa, orta ve uzun vadede beklenen sonuçlar üzerinde duracağız. Böylece “Türk Dünyası Diaspora Diplomasisi Ekosistemi” adı altında, kurumsal, dijital ve toplumsal boyutları içeren bütüncül bir modele ilişkin düşüncelerimizi ortaya koyacağız.

Değerli okurlarımız, kadam.istinye.edu.tr adresli web sayfamızı da izlemenizi ve eleştirilerinizi kadam@istinye.edu.tr adresimize iletmenizi istirham ediyoruz.